Ч. 174 (12.830). Львів, четвер 6. серпня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймае від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічне 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Новий господарський курс у СРСР.

Львів, 4. серпня 1931.

Московський кореспондент „Нае Фрае Пресе" інж. Микола Бассехес опублікував дня 2. серпня ц. р. на сторінках названого органу незвичайно цікаву кореспонденцію про новий господарський курс у Союзі Рад. Соц. Республик. Хід думок цієї кореспонденції разом з фактичним матеріялом, який в ній міститься, подаемо нижче.

Інж. Бассехес каже, що енергійно поборювані здавна інфляційні явища в СРСР почали весною ц. р. дуже сильно збільшуватись. У перших місяцях ц. р. проявлялось це тільки на невеличкому відтинку вільної ініціятиви, яка ще вишилась на широкому полі радянського господарства для „ізвощиків", ремісників, торгов к молоком і торговців яриною, бо обмежена скількість державних торговельних підприем тв намагалася за всяку ціну зберігати деяку стабілізацію грошової вартости. Одначе скоро удержавнене господарство було приневолене здати собі справу з обезцінення гроша. Почалось це у транспорті. За кілька місяців на залізницях особова тарифа подвоїлась. За цим прийшло подібне явище і в автобусових державних підприемствах. Уряд почав тоді вишукувати засоби, при допомозі яких міг би стягнути з населення надмір гроша.

Таким чином постановлено скриту підвишку податків, а крім того придумано цілу низку одноразових надзвичайних данин, які, з уваги на їх розположення на місяці, стали фактично додатком до податків. Тому, що купно і продажа внутрішних позичок (позичкових облігацій) були заборонені, то й внутрішні позички стали не чим іншим тільки додатком до податків. Ніхто не може там відтягнутися від таких надзвичайних платностей, дарма що вони все мають назву „добровільних". Цю систему критих податків і надзвичайних, одноразових данин дуже значно розбудовано. Наприклад, радянський урядовець платить на державну позичку не тільки на своому становищі урядовця, але й вдруге титулом, скажім, підназмця помешкання. Бо всякі мешканеві організації, чи організації мешканевих підназмців змушують його теж до цього. Очевидно, що в кожному випадку оплачує він, а часом і його жінка державну позичку, чи якусь одноразову данину ратами. Все те діється тому, щоби стягнути з населення якнайбільше готівки і таким чином обмежити чи чи зменшити ту пропасть, що повстала між запасом гроша і запасом товару.

Пізніше події на тому полі покотились ще далі. В половині травня ц. р. підвищено ціни на цілу низку пляново розділюваних наслідком малої скількости товарів. Потім прийшла вже сензація. Появився законний розпорядок, силою якого цілковито змінено систему радянської торговлі. На основі цього розпорядку цілу низку, досі пляново по карточкам розділюваних, товарів, рішено продавати населенню в довільних скількостях. Таким чином щезли картки на купно убрання і взуття. Тільки робітники з дуже малим заробітком одержують ще картки на взуття та одяг. До осени ц. р. мае кооперація відкрити в самій лише Москві до 250 крамниць, в яких радянський громадянин зможе дістати за гроші все, чого душа забажае. Самозрозуміло, що розпродаж буде відбуватись по далеко вищих цінах ніж досі. Це значить, що для так завзято поборюваної досі спекуляції відчиняеться там двері на розтвір. Хто матиме більше готівки, зможе закуплені товари вивезти на село, де продасть їх ще дорожче і з великим зиском, або корисно виміняе на сільські харчові продукти. Самозрозуміло, що при таких умовинах вспіло вже намножитись немало всяких нелегальних купецьких спілок, які за короткий час дійшли до поважних грошей. Споживча кооперація заломилася і перестала бути кооперацією. Її піддано теж ґрунтовній реорґанізації. Тими засобами остаточно завершено розвиток системи державного капіталізму в СРСР.

Ця система капіталізму чимраз більше розбудовуеться. Реорганізація залізниць, введення купецької рентовности до промислу, реформа торговлі та знесення обмежень у продажі деяких товарів виявляють, в якому надзвичайному темпі відбуваеться відбудова господарських форм. Пятирічку обмежено. Будівничу границю в промислі зведено до означеної скількости найбільших індустріяльних підприемств, навіть у Москві видно нові будови, які до останнього року консервувались у напівготовому стані. Намагаються, як бачимо, при допомозі кидання маси товару на ринок, витягнути якнайбільше гроша з населення. Ця більшовицька калькуляція ясна. Робітник буде далі при допомозі своїх, замкнених у собі, „роздільних пунктів" діставати дешеві товари й харчові продукти, нижча категорія робітників буде діставати на далі і дешевий одяг та взуття, хоч його плата не буде обнижена, а все інше населення буде терпіти наслідком переплачування всього. А що наслідком обмеження пятирічки та обмеження будівельних підприемств між населення піде мало готівки, то комуністи надіються, що за кілька місяців у більшовицьких фінансах і господарці наступлять нормальні відносини.

До осені хочуть там кинути між населення товарів на суму міліярда рублів самовартости. По їх розпродажі сподіються дістати коло два міліярди рублів готівки.

Одначе таким плянам стоїть богато дечого на перешкоді. Перш за все робітника не можна ніяк ізолювати цілковито від решти населення. Елементи інфляції вдираються і до його бюджету, а наслідком цього слідують хоч іще безпосередньо підвишки заробітку. Протягом останнього року заробітки вищих урядовців, наприклад, подвоїлися. Робітничі платні номінально такі самі, але недостача робітника довела до того, що ціла родина робітника вважае за доцільне вступати до праці в підприемстві, наслідком чого прибуток одної робітничої родини сильно збільшуеться. Той самий декрет, що вводив вільну торговлю, передбачив також підвишку платень для сотень тисяч торговельних „прикащиків" разом з винагороджуванням їх ще й від оборотів та зиску. При допомозі підвишки цін ще ніколи ніхто не поборов інфляції. Але передовсім: чи вистарчить запасів товару?

„Німецька штучка".

Під таким написом була опублікована в „Ділі" з 19. липня ц. р. передова стаття пера посла Зенона Пеленського, яка в великій і найцікавішій частині підпала конфіскаті. Львівський окружний суд (Виділ VI. карний) конфіскату зніс, затвердивши з неї тільки три кінцеві речення, які для цілої статті не мають сутнього значіння. Рішення суду про знесення конфіскати містимо на іншому місці, а цілу статтю з виїмком трьох кінцевих речень на цьому місці передруковуемо.

Вже давно не йшла так горяч та спека в природі в парі з горячими днями в економічному, а тим самим і політичному житті світу. Малощо не кожна година приносить горячіші вістки. Останній факт, це здержання виплат німецьким фінансовим велитом „Дармштадським і Національним Банком" (Данатбанком), а вслід за ним урядовий наказ закрити на три дні всі банки та каси ощадности і грошеві біржі Німеччини. Немов хто потягнув за шнурок: за Данатбанком в Німеччині, падуть банки в Австрії, на Угорщині, і в балтійських державах та скрізь у тих державах зачинені біржі. Словом, крах німецького фінансового велита з години на годину захоплює чимраз більші круги.

Коли прийнято — хоч у зміненому на гірше вигляді — плян Гувера, себто після відложення Німеччині на один рік платности з титулу репарацій, широка европейська опінія була переконана, що небезпека фінансового краху Німеччини минула. Інакше думали в Німеччині ті, що були втаемничені у дійсний стан німецьких фінансів. Вони зразу сказали, що відложення платностей без одночасної великої довготермінової позички— небезпеки не усуне. Тому президент Нім. Державного Банку д-р Лютер одного дня літаком був у Льондоні і Парижі. Вернув з нічим. Франція поставила того роду політичні умовини, яких Німеччина в теперішню хвилю не могла приняти. Німецький кабінет і фінансісти радили дослівно днями і ночами. Вкінці „Данатбанк" проголосив здержання виплат, а вслід за ним появився розпорядок президента німецької держави, яким держава ґарантуе вповні всі вклади і зобовязання „Данатбанку".

Чомуж впав Данатбанк?

На це дав відповідь головний його акціонар і президент Ґольдшмід. Данатбанк від червня минувшого року досі звернув короткоречинцевих позичок міліярд сто міліонів марок; з того за останніх вісім тижнів виплатив 650 міліонів марок. Коли додати, що Данатбанк недавно санував фінансовані ним великі підприемства, що також коштувало сотки міліонів — то стає ясним, що його дальша спроможність виплат припинилася. Кредити, які „Данатбанк" одержував продовж 5—6 літ, мусів звернути заграничним капіталістам продовж кількох тижнів.

Німецький фінансовий світ вже давно заявляв, що Німеччина не всилі платити навіть змодифікованих пляном Юнґа воєнних репарацій. Господарський стан Німеччини ставав чимраз скрутніший. Бачили це капіталісти, які мали в німецьких банках заанґажовані капітали. Лише не хотіли до останньої хвилі видіти тяжкого положення Німеччини уряди побідних держав, які тягнули з Німеччини величезні суми титулом репарацій (2 міліярди марок річно). Тому капіталісти завчасу зажадали звороту короткоречинцевих кредитів. Поміч Гувера була запізна, бо

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 22-go lipca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 159. czasopisma „Diło" z daty Lwów dnia 19. lipca 1931 r. do Sygn. VI. I. Pr. 337/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 22. lipca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: A) uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 18-ego lipca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Diło" № 159 (2815) z daty Lwów dnia 19. lipca 1931 r. zawierającego w artykule p. t. „Nimećka sztuczka" w ustępie od słów „wid 1914" do słów „poriadku Europy" znamiona występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. — Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewi-
dziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dzpp. Nr. 6 ex
1862, t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.
B uchylić dokonaną konfiskatę ustępu powyższego arty-
kułu zaczynającego się od słów „jak też postawyłaś" do
słów „nimećkych podij". Uzasadnienie: Ad A) Ogłoszenie
drukiem wymienionego ustępu ma na celu zaniepokoić pu-
bliczne bezpieczeń two przez podanie fałszywej wiadomo-
ści względnie przepowiedni co do trwałości pokoju wersal
skiego. — Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust.
pras. jest zatem powyższe postanowienie zasadnione. Ad
B). W wymienionej części wspomnianego artykułu nie
dopatrzył się Sąd znamion jakiegpkolwiek czynu karygod-
nego.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr.

Protokulant: H. Rosenwiesen wr.

Za zgodność: Schönthaler starszy sekretarz.

закордонний фінансовий світ вже передтим втратив довіря до господарської сили Німеччини, виснаженої непомірними репараціями. Вправді платности репарацій відложено на рік, але зате господарському життю Німеччини. Її промислові і торговлі забракло допливу крови — *гроша*, бо його, як сказано, забрали вже назад дуже обережні і вразливі заграничні фінансісти.

Німецький уряд старається нині всіми способами опанувати ситуацію, щоби не допустити до дальшого господарського краху. Гінденбурґ з Брінінґом видають один за другим „примусові розпорядки“ — **Notverordnungen.** Для збільшення оборотових середників зменшується дотепершнє законне забезпечення марки (допускається — іншими словами — частинну інфляцію), що розуміється, відбивається на знижці марки на заграничних біржах.

Одно питання стає перед всіми: чи вдасться Німеччині опанувати ситуацію? Чи „чорні дні“ Німеччини минули, чи може це лише початок лиха і прийде ще грізніший час...

В перших днях німецького фінансового краху Франція наче не хотіла й виліти, що діється в найближчого сусіда. Голошено навіть, що це лише „німецька штучка“, щоби „настрашити“ світ можливим переворотом зправа чи зліва а тим самим і звільнитися від плачення всяких воєнних репарацій. Що правда, розлягались і тверезі французькі голоси, які казали, що не можна з вогнем бавитися, але вони потонули в морі засліплення, жадоби зиску і непогасної ненависти. Зате поважно і критично поставилася до справи Анґлія. Гендерсон у Парижі старався цілим своїм авторитетом спонукати Францію до спільної допомогової акції в користь Німеччини. Спершу малося на увазі, що з Парижа Гендерсон подасться до Берліна, де стрінеться з Мекдональдом, який приїде туди просто з Льондону, щоби „ревізитувати“ німецьких міністрів. Однак у ході париських розмов виявилася, видно необхідність негайної виміни поглядів з німецьким урядом: тому французький уряд телеґрафічно запросив нім. канцлера й міністра закорд. справ до Парижа, звідки вони виїдуть, разом з Гендерсоном, до Льондону — на мерщій скликану туди конференцію закордонних міністрів 4 великодержав Европи й Америки. Представник цієї останньої Стімсон бере участь у всіх тих нарадах. Анґлійська візита в Берліні відложена на пізніше.

Якжеж поставилася опінія Польщі до краху в Німеччині? Розуміється, що так само, як опінія Франції, тільки ще різкіше. Всі польські ґазети одноголосно стали на становищі, що світ має до діла з „німецькою штучкою“. Німці, мовляв, не хотять платити репарацій, а видають потайки незчислені суми на військо, загрожуючи сусідам зі заходу і сходу! Одночасно та сама польська преса заявляє, що Польщі не грозить ніяка небезпека, бо вона через довголітню митну війну віддалилася від Німеччини. А проте „Данатбак“ замкнув свою філію в Катовицях, яка поважно фінансувала важкий шлеський промисл. Чималі німецькі капітали заанґажовані теж на Познанщині і Поморю. Всі ці капітали німці тепер відкликують. Доляр пішов у Польщі відразу вгору. Очевидно, що воно ще погіршує ситуацію Польщі. Дійсно треба дивуватися такому баламученню польської опінії щоденною пресою, яка займається такою „фаховою“ оцінкою ситуації. Лише б. міністр торгу і промислу Ґлівіц відважився поставитись до цих ультрасамовпевнених голосів трохи критично, арештою і сам виступаючи оптимістом. Цікаво теж, що ніхто з польських економістів і політ. публіцистів не рахується з наслідками можливих політичних переворотів у Німеччині і її соціяльних потрясень.

На диво і серед наших громадян, навіть таких, що вважають себе за „критично думаючих“, під впливом польської преси почала ширитися думка, що, мовляв, „німець втяв добру штуку“. Такий великий у нас вплив польської преси, яка вже нераз зуміла в ріжних справах збаламутити нашу опінію. Завжди у нас нема найменшого критичного підходу до польських ґазетних інформацій, нема призадуми над причинами такого інформування. Досить, що так написано в польській ґазеті — значить, „щось мусить бути на річи“. Так і тепер з освітленням німецьких подій.

Пос. Зенон Пеленський.

—o—

Нагінка на комуністів у Румунії.

У звязку з наміреними виступами комуністів у дні 1. ц. м. румунська поліція арештувала поверх 1000 осіб. Половина з них буде задержана і проти них почалось доказове поступовання. Виїмкові розпорядки, видані з приводу 1. серпня, будуть обовязувати аж до закінчення доходжень.

—o—

За поправу життєвої стопи техн. спеців у СРСР.

Центральний виконуючий комітет і рада народніх комісарів Рад. Союзу оголосили постанову в справі поправи життєвих умовин інжинірів і техніків, яких зрівнано з робітниками. Діти інжинірів і техніків будуть допущені до шкіл на тих самих правах що діти робітників. Інжиніри і техніки користатимуть зі санаторій, суспільних обезпечень, мешкань і харчів та мануфактури. Не можна обмежувати платню інжинірам, перенесеним з провідних становищ до фабрик. Прогресивний податок доходовий від зарібку понад 500 рублів місячно знесено, а введено розмірний податок 3 і пів проц. від платні.

Кров ллється на вулицях німецьких міст.

З приводу останніх крівавих маніфестацій в Берліні поліція викрила комуністичну боївку, зорганізовану на військовий лад, якою кермувала невикрита досі централя. Арештовано поверх пятьсот осіб. З Галле повідомляють, що підчас крівавих комуністичних заворушень в ночі на 3. ц. м. було ранених 17 поліцаїв і 64 комуністів. У місточку Вітшток у Бранденбурґії прийшло до крівавих боїв між гітлерівцями і комуністами. Підчас стрілянини дві особи вбито а дві тяжко ранено.

—o—

Піддержуймо одно, але не валім другого.

Непорозуміння в закидах. — З відокремлених фактів загальні висновки. — Несправедлива заборона. — Дійсні причини теперішнього стану.

Недавно помістив я в „Ділі“ (ч. 143.) під таким заголовком деякі уваги про українські вселюдні школи, кажучи, що ми повинні радіти всіма українськими школами, приватними і державними, — бож оба типи мають свої прикмети і можуть нам віддати добрі прислуги. А що в тім часі писали вже богато похвал для приватних шкіл, то я вказав на деякі вартости наших державних заведень у Львові, а саме 7-клясової школи хлопячої та дівочої ім. Шашкевича (побіч вул. Городецької під св. Юром) і 4-кл. дівочої школи вправ (при вул. Стшали, побіч горішньої частини вул. Потоцького). Одначе ці уваги про наші державні школи не подобалися п. Ясінчукові, урядовцеві „Рідної Школи“, і він підніс проти нашої школи ім. Шашкевича деякі закиди, які могли би ту школу в очах загалу несправедливо понизити. У тих закидах я бачу здебільша непорозуміння і тому хочу в інтересі загальної справи подати деякі виясненя.

Перший закид вказує на цьогорічні події в цій школі, коли шкільний інспектор не дозволив молоді обходити храмовий день св. Юра, а відтак, що він гнівався на українські відповіді наших дітей. Можна жаліти, що інспектор не знає про те, що храмовий день є великим святом у даній парохії, і що аж гнівається за українські відповіди, звернені до нього. Але чи можна з цього робити якісь докори самій школі? Чи розжалення дітей у празник св. Юра і українські відповіди їх не свідчать саме про те, що школа виховує дітей в любові до церкви та рідної мови? Новий закид каже, що в польських школах у Львові має бути записаних ще півтретя тисячі українських дітей, одначе з боку школи ім. Шашкевича не видно було ніяких заходів, щоби тих дітей стягнути до

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 6. СЕРПНЯ 1931.

РОМАН СТЕФАНОВИЧ.

За жмут волосся.

— Ага! Запопала я тебе, ящірко сороката! Тепер ти мені не втечеш! Дам я тобі за мого Василька!

Семйониха почала сходити обережно стрімким збічем до Дністра. Кілька плиток обсунулося їй зпід ніг, покотилося в низ та бовтнуло у воду.

— Ох-йой, а там хто?! — крикнула Калинка, пустила з рук праник і глянула позад себе.

— Ага, зловила я тебе на пралі! А ти за що била мого Василька? Чекайно, зараз утоплю тебе в ріці!

Не встигла ще Семйониха злізти з високого берега, а Калинка лишила шматтям у воді і кинулася втікати горі стежкою до дому.

*

— А тобі що Калинко? Ти чого задихалася і трясешся як у пропасниці? Кажи, бив тебе хто, чи що?

Калинка трусилася мов трепота на вітрі, розплакалася і ні слова.

— Чогож ти плачеш? Болить тебе що?

— Не болить! То Се-Семйониха хо-хотіла мене втопити!

— Що ти кажеш? Говори-но по розумному!

— Хо-хотіла мене втопити на пралі, але я втікла.

— Та за що хотіла тебе втопити?

— Я не знаю.

— А шматтія де?

— Я лишила на ріці.

— Ой Господи, ще готово шматтія пропасти! Сиди-но Калинко в хаті і не плач, а я збіжу за шматтям. Агі! Та то якась відьма не Семйониха, береся чужі діти збиткувати!

*

— Чуєш Андрію, щось тобі скажу. Треба нашу Калинку підкурити.

— А то чому?

— Бо Семйониха напудила її сегодня рано на пралі. Казала, що її утопить. Дитина спудилася, втікла до дому, а тепер кидається у сні з перестраху.

— А Бог би її побив! Що її винна моя дитина?

— Винна чи не винна, а тут треба волосся від Семйонихи. Я вже ходила до неї і просила: дайте — кажу — трошки свого волосся, мушу свою Калинку підкурити, босте її перепудили на пралі.

— А вона що?

— Як зачне мене ганьбити, як зачне цицирувати: а ти сяка, а ти така, тобі треба мого волосся? Най твоя Калина про мене околіє, а я волосся не дам. Марш мені з моєї хати!

— Ов, то вона така?

— А ти що гадав? От відьма! І дитину перепудила і волосся дати не хоче.

— Чекай жінко, най попоїм тай трохи почину, бо аж крижі болять від роботи в поли, а під вечір підемо обоє до неї.

*

— Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки! А вам чого треба?

— А ви ніби не знаєте? Ніби вам жінка не казала?

— Не знаю!

— Ов, щось ви маєте коротку память!

— Коротку чи не коротку, а вам засі до мене!

— Та не будьте-но такі злосні! Я прошу вас по добру: дайте трохи свого волосся, аби ним підкурити Калинку. Дитина кидається з перестраху, а то ви її напудили на пралі.

— Ідіть-но собі з моєї хати, бо возьму кочергу!

— Ов, то ви такі?

— Така, така, абисте знали!

— Як так, то нема ради: бери-но жінко ножиці!

Андрій зловив Семйониху одною рукою за руки, другою здер хустку з голови, а жінка втяла ножицями жмут волосся.

— Готово! Ходім жінко до дому!

Семйониха аж тепер похопилася, що сталося. Люта мов оса вибігла з хати:

— Ґвавт! Люди, ратуйте! Напали на мене! Побили! Ґвавт!

На дворі стояв тихий літній вечір. Андрій з жінкою вже добрі гони зі своєю добичею, а на вулиці, біля самітної хати стояла Семйониха простоволоса і грозила:

— Чекайте, я вам покажу чи вільно нападати в хаті бідну вдовицю! Я вас подам до суду! Почорнієте ви в кременалі! Чекайте!

*

Вже добре сполудня вертав Андрій з жінкою з міста додому. Накрапав осінній дощик, а долину Дністра вповили сірі мряки.

— Вйо карий, вйо! Вже не далеко додому! А що жінко, змокла? О! то ми натягалися по судах через ту Семйониху, Бог би її скарав! Добре ще, що якось ми з того вимоталися! А все через дитину, за той марний жмут волосся!

Заліщики, 2 серпня.

—o—

себе. І тут заходить непорозуміння. Поминаю те, що так само міг би хтось спитати чому цього завдання не виконують приватні українські школи, що істнують в ріжних сторонах міста і мають повну свободу ділання, але гляньмо на причини, чому школа ім. Шашкевича цього не робить. Передовсім та школа є для загалу занадто віддалена, щоби всі могли посилати туди своїх дітей. Відтак істнує від літ заборона шкільної міської ради приймати нашій школі дітей, що з якоїнебудь причини (нпр. тимчасового мешкання родичів в іншій частині міста) були передше записані до польської школи. Ця заборона явно несправедлива, коли зважити, що з української школи вільно переходити дітям без ніякої перепони до польської школи, але школа не може тут нічого вдіяти. Тут покликані забрати слово представники ширшого громадянства і домагатися від влади, щоби українським родинам не робили перепон у виборі школи, як цього не роблять в ніякім краю. Таксамо годі винуватити приватні школи за те, що не стараються добути для себе право прилюдности або накладають на родичів місячні оплати за науку. Також годі осуджувати родичів, які з причини матеріяльної нужди не всилі складати за науку якунебудь оплату і примушені, нераз з болем серця, віддавати своїх дітей до чужої школи.

Тут треба шукати хіба інших способів виходу. Гадаю, що на випадок зміни неприязних для нас відносин зможемо домагатися кравевих підмог у користь бідніщих родичів, як це в інших правових і культурних краях діється. Це може видатися декому утопією, але я вірю, що при нестримній силі розвитку української справи мусить до того прийти.

До всего того додам ще у виду прикрого факту, що так велике число українських дітей ходить до чужих шкіл: що нам не належить нині заводити спори з причини державних чи приватних шкіл. Стан є такий, що колиб ми мали в двоє тільки одних і других шкіл, то не було би їх на нашу людність ще за много. Не спинюймося тже на цій точці, піддержуймо працю одні других і стремім мирно і солідарно до спільної цілі.

Дальше іде закид, що школа ім. Шашкевича не бере спільної участи в манїфестаційних обходах, організованих приватними українськими школами: як нпр. у „Святі Матері“, української дитини то-що. Відповім на те: що згадана школа улаштувала деякі такі свята при участи всеї молоді і родичів у власній домівці, а на Зелені Свята вся молодь вийшла зі своїми родичами з китичками на цвинтар. Отже школа не забуває за релігійне та громадянське виховання своєї молоді. А що вона не йде манїфестаційно з приватними школами, то це ясне: вона має забагато противників, що раді би її позбутися. І якби у великім здвигу зібраної молоді зайшло щонебудь, тоді не відповідали би приватні школи, а вся відповідальність впала би на школу державну. В останніх роді мали ми вже тільки катастроф з нашими школами, (як у Дрогобичі, в Рогатині, в Тернополі, в Станиславові) що було би нерозумно виставляти ще й ту на небезпеку.

Автор закидів, хоча і признає чесну працю учительства школи, але підкреслює кількакратно, що школа є таки державна, а за цим мусить іти в деякім непригожім для нас напрямку. Відповім на те, що наші давні громадяни виходили з чужих шкіл німецьких або польських, а відтак з українських державних, але ті школи не вбивали в них любови для рідного народу. І учителі сповняли своє ідейне діло, тай родина і суспільність мали сильний вплив на молоді душі. Так не дорікаймо і теперішнім нашим державним школам, а стараймося якнайбільше їх придбати. Ясно, що можуть бути в державних школах, подібно як у приватних деякі хиби, але на це є родичі і громадянство, що мають в таких справах поважний голос.

Ем. проф. о. Александер Стефанович.

На стару тему.

(Допис з Кремянця.)

КРЕМЯНЕЦЬ, I. VIII. 31. р. Чудеса діються в Туницькій парохії; чудеса — тільки не віри, а консисторсько-московського крутійства. В останньому дописі про цю парохію ми вже писали, що дух. консисторія визнала її пароха о. Боришкевича не на місці, і прирекла туничанам його забрати. Тимчасом минув цілий місяць. О. Боришкевич навіть не думає про перенесення; навпаки, він кепкує з парохіян і поводиться з ними нахабніше, ніж досі. Серед парохіян пустили поголоску, що митрополит Денис не погоджується забрати о. Боришкевича з Туник, бо ніби в цілій Польщі є тільки два достойні пастирі: це о. Боришкевич і він.

Одночасно о. Боришкевич звернув свою увагу на церковний хор, організований з аматорів і чи не найкращий у цілому повіті. Через те, що він не піддержує свого пароха, о. Бор. порішив його зліквідувати і запровадити в церкві загальний, всенародній спів. Розуміється, спроба не вдалася, а обурення парохіян зросло ще більше.

30-го VII. делегати туничан знову відвідали дух. консисторію і почули, що на Туниках запанував вже спокій, а тому переносити о. Бор. нема потреби. Колиж вони вияснили, що туничани повірили в приречення консисторії і лише чекають на його здійснення, то отці консисторські, після взаємної наради, попросили почекати ще до 7. VIII., а тоді вже справа та буде полагоджена. Така відповідь дуже здивувала своєю пітійською загадковістю. Але загадковість вияснилася скоріше, ніж заповідала консисторія. Вже слідуючого дня пролунав по Туниках заклик, щоби по Службі Божій на св. Ганну (7. VIII.) всі прихильники о. Боришкевича йшли до консисторії з домаганням його залишити. Отже треба чекати на „хрестоносний похід“ до консисторії з Туник в оборону о. Бор. Напевне візьме в ньому участь усе кремянецьке РНО; напевне збереться кілька туницьких „клікуш“, обороняючи одного з „найдостойніших пастирів“ у Польщі.

Як поставляться до такої імпрези туницькі парохіяни, котрим на серці лежить добро своєї церкви, а не особисті інтереси рновських діячів, видно буде пізніше.

Туничанин

—o—

Листування Редакції.

Вияснення в справі похоронів пок. В. Липинського.

Від Вп. П. Михайла Савур-Ципріяновича, що жив з пок. В. Липинським весь час, від початків еміґрантського життя Покійника по останні дні, дістаємо в справі похоронів такого листа:

„Високоповажаний Пане Редакторе! Тільки сьогодні одержав я ч. 150. Вашого поважаного часопису і довідався з нього про допис „Похорон бл. п. Вячеслава Липинського на Волині“. Автор цього допису висловлює жаль з приводу прохання брата Небіжчика не промовляти над могилою, а також з приводу того, що перевіз тіла Покійного відбувся „в якійсь тайні“.

„З огляду на те, що мені відома воля Покійного щодо похорону, прошу Вас, Високоповажаний Пане Редакторе, не відмовити надрукувати моє пояснення.

„Бл. п. Вячеслав Липинський, як у свому заповіті, так і в листі до мене (заготовленому ще 8 VII. 1928 р.), наказав, щоби похорон його був *найскромніший*. Отже тому родичі Покійного, виконуючи його волю, не оповістили про день похорону і прохали не промовляти над могилою.

„Якщо інші часописи передрукували вищезгаданий допис, прошу Редакції тих часописів передрукувати і моє пояснення.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 6. СЕРПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З проблем літератури.

Клопоти з терміном „науковий“.

Дотеперішня українська дискусія над підставами літературної критики докотилася до такої суперечности, що критика стає обективною, коли є науковою і що є єдино-творчою, коли є субективною. Стара біобібліографічна школа літературних реєстраторів уважає досі наукою списки дат, заголовків та інших цього роду сухих фактів поруч переписки текстів, — нова школа боєвих публіцистів протиставляє їй політичні гасла, покликуючись на банкроцтво науки чи фрази про енергетизм або волюнтаризм, які є буцім-то останнім словом сучасного світогляду. Марксисти звязують, як можуть, оба ці крила, признаючи історичний матеріялізм єдиною науковою методою досліду, після прикладення якої можна вже накликувати читачів до революційного здвигу.

Очевидячки, що досі ніхто із нас не чув від наших критиків, яку науку мають вони на думці, коли ставлять питання про те, що критика літератури теж є або мусить бути наукою. Само поняття „наукової критики“ містить у собі поняття обективности — загально-обовязкової норми; у такім значінні „науковости“ вживають його в нас досі не тільки звичайні ляїки, які ніколи й не журилися тим, як відріжнити висліди наукової праці від звичайних настроїв добросердого провінціяла, але й вживають його наші вчені, заняті тією науковою продукцією.

І дарма, що від кількадесять літ ті вчені досліджують літературу, ніодин із них не пробував засувати принципів і метод своєї праці, щоби протиставити їх дослідам, які ніколи не мали претенсій до назви „науки“, а були звичайними літературними нарисами себто особистими оцінками творів і письменників. Адже ніхто не заперечить, що ріжні характеристики наших письменників написані не вченими, а письменниками, які вперше відкривали новий літературний талант або вказували на головні його риси мали і мають досі більше значіння як сотні студій поміщених у „Записках Наук. Т-ва ім. Шевченка“, де як сама назва установи повідомляє, все те, що там пишеться має характер „науковий“.

Невже-ж виходило би, що поруч наукової методи досліджування літератури є ще інша, чисто-літературна і що в деяких випадках ця остання може бути цінніша, тривкіша, доцільніша? Отже істнують два ріжні критерії для оцінки літературних творів: один науковий, а другий — невідомо, як його назвати: літературний, естетичний, субективний? Який із них правдивий? Чим кожний із них доказує свою вищість або єдино законні права до панування над літературою?

Перше непорозуміння при слові „науковий“ має в нас свою причину в тому, що ми звикли вживати цього прикметника в двох значіннях: від науки як царини окремих дослідів природи та людини зі своєрідними проявами та методами і від науки як якогонебудь предмету, якого можна когось навчити (напр. каліграфії, шиття або їзди верхом). При цьому досі не перевели в нас межі між точними науками, математичноприродничими і дослідами над духовими проявами, що не можуть користуватися ні експериментом ні безпосередніми формальними доказами.

Друге непорозуміння в тому, що наука видається і нашому загалові і тим, які вважають себе вченими від літератури якимсь вищим щаблем красного письменства; це поняття має для них престіж якоїсь надособистої вартости, наче виконування релігійного обряду жерцем; в якого особі шанують представника ідеї, а не одиницю і який без огляду на свої особисті прикмети і без огляду на те, як виконав свій обовязок та що підчас нього думав — виконав дуже важливу та святошну функцію.

Для зміцнення цього погляду причинилася в нас у великій мірі ще й та обставина, що фактично всі ці т. зв. наукові студії з нашої літератури не входили зовсім в обсяг її творчої праці, а лишалися поза її кожночасним розвитком; 1-е вони були присвячені здебільша питанням, які не належали до літератури, а часто й письменникам, що грали в ній мінімальну ролю; 2-е вони торкалися давньої доби, якої не звязували із проблемами творчости; 3-е вони не мали найменшого впливу на письменників і на споживачів літератури, які літературою цікавилися.

Саме ті наскрізь археольоґічні, муміїні риси дослідів уважали характеристичною ознакою наукової праці. І саме той наскрізь нежиттєвий, схоластичний їх характер був причиною, що найшлися в нас критики, які зробили висновок, що коли науковий себто обективний підхід до літератури перемінює її в просекторію то підхід із протилежного боку — субективного сама оживить її.

Таким робом дістали ми два головні напрямки критики, що однаково не журилися ніякими літературними проблемами поза своїми особистими, готовими схемами. Стара школа причинкарів не мала потреби цікавитися европейською літературою та критикою; нова — політичних боєвиків уважала літературу тільки тереном свого проповідництва.

В згаданому листі до мене бл. п. Вячеслав Липинський написав: *„Всім, хто мені добре бажав, передайте останній мій привіт, а руїнників, що мені зруйнували здоровля і знищили працю державницьку нашу, хай Бог осудить; я їм прощаю“.*

„Не маючи іншого способу передати — кому слід — останній привіт Покійного, прошу Вас, Високоповажаний Пане Редакторе, помістити і ці рядки.

Прошу прийняти вислови правдивої пошани

Михайло Савур-Ципріянович“.

Протест українських есперантистів

на XXIII-ім Міжнароднім Конґресі Есперантистів у Кракові.

Краків, дня 3. VIII. 1931.

Як відомо вже нашим читачам у Кракові відбувається в днях 1—8 ц. м. XXIII міжнародній конґрес есперантистів. Українські есперантисти згуртовані в Т-ві українських есперантистів „Progreso“ вислали на цей конґрес делеґацію в складі голови цього товариства проф. О. Кузьми і членів Т. Скотинського та І. Черкавського. Перед відкриттям конґресу, коли представники національних товариств зголошувалися в управі — заявлено українській делеґації, що вона не зможе повитати конґрес в імені українців, бо не істнує незалежна українська держава. Супроти цього на першім пленарнім засіданні конґресу українська делеґація внесла устний (промовляв Іван Черкавський) і письменний протест та маніфестаційно складаючи конґресові карти участи, покинула салю зборів.

Нижче подаємо текст письменного протесту та його переклад на українську мову:

Al la Estraro de la XXIII. Universala Kongreso de Esperanto en Krakovo.

Ni ukrainaj kongresanoj protestas kontrau tio, ke Konstanta Reprezentataro de Naciaj Societoj, malpermesis al S-ro O. Kuzjma, prezidanto de la Societo de Ukrainaj Esperantistoj „Progreso“ saluti la XXIII. Universalan Kongreson de Esperanto en la nomo de la ukrainaj csperantistoj motivante, ke la Ukrainoj ne formas nun sendependan shtaton. Samtempe oni allasas la germanoju el la Chehhoslovakujo saluti la Kongreson, malgrau, ke ili ja ankau ne formas ian duan sendependan germanan shtaton.

Ni rimarkas ankau ke antau la mondmilito Polujo ne ekzistis sur geografia karto de Europo kiel sendependa shtato kaj malgrau tio pola nacio vivis kaj Poloj ne nur salutis Esperantan Kongreson kiel — P o l o j — ne A u s t r i a n o j, sed ech gastigis VIII-an Universalan Kongreson de Esperanto en la jaro 1912.

Kaj dum tiuchi Kongreso reprezentanto de Ukrainoj S-ro H. Jakimchuk el Lvovo, salutis la Kongreson en la nomo de Ukrainoj. Dum malfermo de Kongreso oni chiam kantas:

Sur neutrala lingva Fundamento
Komprenanto unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan tondon familian!

Tiel predikis kaj skribis nia Majstro kaj spirita goidanto Dro L. L. Zamenhof kaj tia estas vera, interna ideo de Esperantismo.

Malpermesinte al ni saluti la Kongreson en la nomo de Ukrainaj esperantistoj, Estraro de la Kongreso faris ion tute kontrauan al la ideo del' Esperantismo. Pro tio ni ukrainaj esperantistoj per tio-chi protestas kaj forlasas la XXIII-an Universalan Kongreson de Esperanto.

Krakovo, la 3-an de augusto 1931.

prof. O. Kuzjma, prezidanto del' „Progreso“.
Tadeo Skotuński. Ivan Cherkavskyj.

До Президії XXIII Всесвітнього Конґресу Есперантистів у Кракові.

Ми українські учасники конґресу протестуємо проти недопущення зі сторони Постійної Репрезентації Національних Товариств, п. проф. О. Кузьми, голови Товариства Українських Есперантистів „Проґресо“, зложити привіт в імени укр. есперантистів XXIII-му Конґресові Есперантистів.

Мотивовано це тим, що українці не творять тепер незалежної держави. Рівночасно допустили німців з Чехословаччини до привіту конґресу, дарма, що вони також не творять якоїсь другої незалежної німецької держави.

Зауважуємо теж, що перед світовою війною Польща не істнувала на ґеоґрафічній карті Европи як незалежна держава, а проте польська нація жила і поляки не лише здоровили Есперантський Конґрес як — поляки — не австрійці, а навіть гостили VIII-ий Всесвітній Конґрес Еспепантистів 1912 р.

І тоді представник українців п. Г. Якимчук зі Львова здоровив Конґрес в імені українців.

В часі відкриття конґресів все співається:

На фундаментах невтральної мови
Розуміючи один одного,
Утворять народи у згоді
Одну велику рідню!

Так писав і проповідав її Творець і духовий провідник д-р Л. Л. Заменгоф, і такою є справжня внутрішня ідея есперантизму.

Заборонивши нам здоровити конґрес в імені українських есперантистів, Президія Конґресу зробила зовсім протилежне до того, що домагається ідея есперантизму. Тому ми українські есперантисти отсим протестуємо і покидаємо XXIII-ий Всесвітній Конґрес Есперантистів.

Краків, 3 серпня 1931 р.

проф. О. Кузьма, голова тов. „Проґресо“.
Тадей Скотинський. Іван Черкавський.

З життя укр. пласту

на еміґрації.

II.

Українські Пластуни в Таборах Славянських Пластунів.

Пополудні всі пластові табори стали приступні ширшому громадянству. Постійно було повно гостей у наших таборах. Велике зацікавлення серед гостей викликали річи, виставлені в шатрах наших пластунок. Особливо притягало гостей те шатро, де показували згадані вироби з хліба. При портретах доводилося розповідати історію України (зокрема з останніх десятиліть) і про українське письменство при мапі України дещо розказувати з географії України, показувати етнографічні межі та сучасні державні кордони. Всі захоплювалися нашими вишивками. Також захоплювали гостей наші пластунки та пластуни в національних одягах своїми співами і танцями, які виконували вони тутже, в дівочому таборі. Багато гостей купувало собі на памятку ювилейні пластові марки, які видала команда СУПЕ з нагоди 20-тиліття українського пласту, що саме припадає на кінець 1931 року. Проект для ювилейної марки виготовив артист Роберт Лісовський. На цій марці є український пластовий герб на щиті, навколо якого стяги й барокові прикраси та напис „XX ліття українського пласту 1911—1931“. Ювилейна марка робить дуже гарне враження. Це було єдине українське репрезентаційне видання, яке користувалося великим успіхом, зокрема у чужинців (видати інформаційну брошуру чи одноднівку нашим не вдалося).

Серед гостей, що відвідували наші табори, розуміється, найбільше було чехів. Були навіть і екзотичні гості; з одним з них — з китайцем (д-р мед.) наші пластунки нераз фотоґрафувалися. Не бракувало й високих гостей. Наших пластунів у перший день відвідав, м. ін., міністр д-р Е. Бенеш, другого дня у наших пластунок був міністр внутрішніх справ д-р Юрай Славік, який після огляду шатер підписався у памятковій книжці. Заходив у дівочий табор навіть д-р К. Крамарж, але, поговоривши з мадярськими пластунками, нашим пластункам лише вклонився та мовчки вийшов з табору... Також не мало серед гостей було українців, зокрема старшого громадянства. Де-хто з них щодня появлявся у наших таборах і перебував там до пізнього вечора. Окрему катеґорію відвідувачів творили самі учасники славянського Джемборі. Тут насамперед слід згадати югославянських пластунок і пластунів, які постійно перебували в наших таборах і з якими вже першого дня навязалися добрі відносини. З ними досить легко наші порозумівалися, кожний балакаючи своєю рідною мовою. Охоче відвідували наші табори інші чужинці, не мало заходило й поляків. Між учасниками славянського Джемборі всі знайомства починалися обовязково „ченджом“. Значіння англійського „change“ вже з першого дня знали рішуче всі, навіть наймолодші вовченята (новики). „Чендж“ полягав у тому, що кожний міняв найперше свою пластову відзнаку на відзнаки чужих організацій; коли не стало відзнак, то мінялися іншими пластовими річами. Наші теж мінялися, але вже на другий день нашим забракло своїх пластових відзнак (їх зроблено лише 300 штук); тоді почали міняти національні стрічки, пластові хустки та ін. Українські відзнаки та стрічки потім можна було бачити на чехах, югославянах, німцях, литовцях, словаках і навіть поляках... Часопис „Гласатель Табору слованских скауту в Празе“, який виходив підчас славянського Джемборі, зазначив, що найбільшими міняйлами були поляки. Вони вимінювали навіть свої рогаті шапки... Крім „ченджу“ пластунки та пластуни збирали у свої памяткові книжки підписи й адреси, а також безнастанно фотоґрафували все цікаве.

Денна програма Таборів Славянських Пластунів була приблизно така: щодня зранку ріжні змагання (легкоатлетичні, у плаванні, волейболу та ін.); по обіді виступи на стадіоні, а вечором в поодиноких таборах ватри та одна велика ватра на стадіоні.

У волейболових змаганнях наша шістка з Ржевніц виграла з Кошицями, але програла з Братіславою. У плаванні мистецтво Чехословаччини здобула Вітя Статник, наша пластунка з Ржевніц.

Другого дня передполуднем було врочисте засідання Союзу Пластунів ЧСР у Сметановій салі Репрезентаційного Дому міста Праги, на якому промовляли представник уряду ЧСР міністр д-р Матоушек, основатель і командант Союзу Пластунів ЧСР А. Свойсік, директор Міжнародного Пластового Бюра Г. Мартін і багато інших. Від українців промовляв К. Подільський.

Третього дня славянського Джемборі теж передполуднем відбувся похід представників закордонного та чехословацького пласту на могилу незнаного вояка під міським ратушем. У цьому поході приймали участь також і українські пластуни зі своїми прапорами.

Для сцен і інших великих виступів був збудований серед таборів у Стромовці стадіон з трьома трибунами, окружений навкола деревами. Тут щодня по обіді відбувалися дві сцени („Вогонь“ Я. Навмана та „Джерело життя“ Й. Шіманека), а також ріжні вправи, гри, танці, співи та змагання. Наших виступів на стадіоні було два: на перший та на другий день славянського Джемборі.

Першого дня наші точки (виступали лише з танцями) прийшли дуже пізно, коли публики на трибунах було не так багато і була вже потомлена двома згаданими сценами, польським виступом і вправами чеських пластунів, тому цього першого виступу не можна вважати блискучим, хоч і здобули багато оплесків. „Гласатель...“, м. і., про цей виступ українців написав так: „...Також вони викликали велике зацікавлення, і громадянство постійно виявляло своє задоволення бурхливими оплесками...“ Подібнож писала про цей виступ і празька преса.

С. Степько

Невдачна втеча Раковського.

Наспіли вісти про невдачну спробу втечі Раковського, бувшого радянського дипльомата в Парижі, із Барнаула, куди заслав його Сталін за „троцькізм“. Раковський був спершу засланий в Архангельськ, де жив серед таких поганих відносин, що захорів. Лікарі настоювали, щоби його вислати на Кавказ, але мстивий Сталін заслав „троцькіста“ на Сибір в Барнаул. Тут жилось йому дуже погано. Не маючи ні звідки удержання, мусів шукати роботи і купувати собі харчі. Весь час був під доглядом ДПУ і що тижня ходив до реєстрації. Нараз Раковський утік із Барнаула. Це сильно непокоїло Москву. Він довго скривався в степі, опісля по Обі на дарабах дібрався до сибірської залізниці і крадком пробивався на схід. Помагали йому опозиційні комуністи. Дістався до Красноярська, а відтіля хотів перейти в Манджурію. Нараз його наскочив кінний відділ ДПУ, арештував і відставив назад. Дальша доля Раковського невідома. Кажуть, що його перевезуть в Москву.

Звірства чекістів.

Лотишська преса повідомляє, що мешканці хутора Рябінкіни каценської волости, положеного на самім березі граничної ріки, були свідками розправи червоноармейців з жінкою, що пробувала перейти до Лотви з двома малолітніми дітьми. В менті, коли жінка, приблизившися до границі, дісталася вже під беріг пограничної ріки, із засідки вискочили нагло чотири червоноармейці і почали до неї стріляти. Ранена і налякана жінка кинулася назад на радянський бік, залишивши дітей на березі. Тоді радянський пограничник підійшов до неї близько і кількома стрілами положив її трупом.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОМЕР МІН. ЧЕРВІНСЬКИЙ.

4. серпня помер у санаторії в Варшаві міністр віросповідань і освіти д-р Славомір Червінський після операції жовчевих каменів.

Покійний родився 1885 р. В 1919. покликали його на становище візитатора вчительських семинарій в мін-стві віросповідань і освіти, а в 1928 р. одержав у тім мін-стві становище державного підсекретаря. Від 14. квітня 1929 р. Червінський був міністром віросповідань і освіти.

ПІСЛЯ НАПАДУ НА ПОЧТ. АМБУЛЯНС.

Поліція окружила ліси.

Польські джерела твердять буцімто вже безсумнівно устійнено підклад нападу біля Бірчі, який нібито, згідно із зізнаннями одного з учасників нападу, був політичний, а саме метою його було здобути гроші для протидержавної української організації.

Другого дня зловили біля Острова парібка, який перепливав Сян і згубив теку з револьвером сист. „Штаер“. Він, мовляв, зізнав, що його заанґажувало до нападу трьох невідомих людей. Щойно вчора подав назвища дальших учасників нападу й описав подрібно роль кожного з них. Орґанізатор нападу у зденервуванні сховав був дві скриньки (дріжджі й горівку), думаючи, що в них є гроші. Орґанізатор цей стріляв теж до пол. Ґібчинського, потім забрав у нього зброю. Коли всі втекли у ліс, згаданий арештований відділився від них і блукався аж дійшов до Острова, де його, після переправи через Сян, арештували. Інші три учасники нападу є досі в околичних лісах. Їх — як твердять згадані джерела — зловлять, бо вся околиця обставлена поліцією. Також прикордонні точки на чехословацькому кордоні повідомлено про пляновану втечу трьох учасників нападу.

Остає ще ствердити — кінчать згадані джерела — чи орґанізатор уладив напад біля Бірчі, щоби здобути гроші для орґанізації, чи лише сказав так учасникам нападу, а гроші хотів задержати для себе.

Дня 4. серпня відставили згаданого здогадного учасника нападу до вязниці окружного суду в Перемишлі. Два інші арештовані, як підозрілі в участи в цьому нападі, сидять іще в поліційних арештах.

БЕРЛІНСЬКІ ЗЛОДІЇ ВЛОМИЛИСЯ ДО ВАРШАВСЬКОЇ ПОЧТИ?

Варшавська поліція веде далі слідство в справі вломy до варшавської гол. почти, де вломники забрали почтових марок на 300.000 зол. Здогадуються, що ті вломники були з Берліна. А саме тайні аґенти зауважили були в суботу трьох елеґантно одітих людей, що приїхали з Берліна, пізніше бачили їх на пл. Наполеона, де є гол. почта а пізніше в понеділок на гол. двірці при поїзді, що відїзджав до Познаня, до якого всідали.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ ЮГОСЛАВІЄЮ ТА БОЛГАРІЄЮ.

Военна рада.

Безупинні замахи на югославянські поїзди довели до напруження між Югославією та Болгарією. Цар Борис вернувся негайно з відпустки у Софію і мав нараду з прем. Маліновим. Потім скликали военну раду. Рішення її держать у тайні. З Білгороду повідомляють, що югославянський посол у Софії запротестує у болгарського міністра закордонних справ проти останніх замахів.

На прикордонній югославянській стації Єзеніце відчепили два ваґони, що прийшли з Австрії. В однім ваґоні найшли клуночок із пятьма пакетами, вибухових матеріялів і ч. „Н. Вінер Журналь“ із розкладом їзди австрійських поїздів. Хоч усунули ті вибухові матеріяли, то вполудне у згаданих ваґонах наступив вибух, що знищив переділи І. і ІІ. кл.

ПОЖЕЖА ЛІТАКА НА ВИСОТІ 2000 М.

Біля Хрудіма (Сх. Чехія) запалився військовий літак на висоті 2000 м. Летун врятувався при помочі апарату до спадання. Обсерватор із апаратом до спадання повис на кермі літака і з літаком упав на крівлю дестилярні. Резервуар вибухнув, літак згорів разом із обсерватором.

ҐАНДІ ІДЕ У ЛЬОНДОН ІЗ КОЗАМИ.

З Льондону повідомляють, що Ґанді виїзджає з Індії на конференцію круглого стола 15. серпня. Не змінить за весь той час ні одягу, ні свого невибагливого харчу. На кораблі, яким Ґанді іде, замовили теж місце для двох кіз, бо Ґанді не думає виректися свого головного харчу, себто козячого молока. На корабель дадуть відповідну скількість сіна для тих кіз. Де помістять Ґандієві кози в Льондоні, досі не порішене. Кілька професійних союзів старається здобути почесть, щоби гостити в себе Ґандія. Ще, кажуть, не порішено, чи Ґанді ходитиме по Льондоні лише перепоясаний в пасі, чи евентуально закине на плечі коц для охорони перед холодом. Ґанді бере зі собою кілька простирал власної роботи. Із Ґандієм до Льондону іде його секретарка міс Слейт.

51 ЛІТАКІВ ДЛЯ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ.

У суботу, з нагоди міжнародного червоного дня, в кількох більшовицьких містах передали червоній армії в дарунку 51 нових літаків. Побудували їх зі складок і держ. субвенцій. Літаки передала більшовицька ліґа повітряної оборони командантам військових округ.

ЩО БУЛО В БІЛЬШОВИЦЬКІЙ КАСІ.

Арґентинська поліція відчинила касу в більшовицькому торговельному т-ві Амторґ у Буенос Айресі та сконіфскувала документи, які там були. Так ствердили, що особисті документи богатьох більшовицьких горожан є фальшиві.

—o—

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Українізація українців.

Українці булиб справжніми українцями, якби не одно: вони замало... українські. Вже така в них химерна вдача, що стають то ґерманофілами то польоно- й русофілами, а про українофілів якось не чувати. Мабуть не водяться між ними.

Отже не диво, що й їхній мові нераз гіркі сльози доводиться ковтати.

Русин добре знає, що „хто рідне слово забуває, той у грудях не серденько, тільки камінь має“. Але кінець-кінців таки волить носити в грудях камінь, як добре по українськи говорити. Чи з лінивства, чи може справді лекше ходити йому з Говерлею в грудях — не знаю. Зате знаю, як у нас камінують рідну мову. Ось вам декілька зразків.

Давніше говорили:

„Під Пациковом, як ми рукували, москаль зробив на нас такий тромельфаер, що всі кинули мантлі, ґвери й рукзаки та втекли заки на рікцуґ затрубіли“.

Нині дещо інакше:

„Мойому Івасеві, знаєте, одрочення не дали. Бідолаха в підхоронжуфці тепер сидить“...

Або так:

„Паньствовим урядникам знов „втяли“. Буде швіц!“.

„Іще який! Псякосьць, скінчилися наші мйодові місяці!“.

„Нам так, але каріеровічам хіба ні. Їм цілий рік маюфка!“.

Між курцями нераз зачуєте:

„Любите еґіпскі?“.

„Ні... Волю найпшеднейши кручений в білуках“.

Сиджу в кіні. Біля мене любовна сума: він+вона. Прихилилися к'собі, як два кущі над потоком. На екрані цирківка хитається на трапезі. Хитається — і бевх! коміть головою на арену.

Вона здрігається на кріслі:

— Ох! Єзусмарія!...

Якось цирківку відратували. Тоді вона вийшла заміж за кого було треба і діток придбала. Теж скільки було треба...

Фільмі кінець. Сума (він+вона) встає та виходить:

— Знаєш, Влодзю, сьлічний фільм...

Обоє напевно підуть до парку. Опісля по старому любовному обичаю він на зіхер відведе її до дому... Поцілує в ручку та гляне їй в оченята — синіші від найкращого синяка та глибші, як Балтик під Пуцком. А на добраніч скаже:

— Милих мажень, панно Люсю...

*

І так усюди... Давніше в нас „лапівки“ брали. Щойно якийсь рідний граматик розсердився:

— Українці!... Не стид вам?... Абож своїх хабарів нема?...

Помогло — люди схаменулися та подумали: москаль бере „на чай“, французи тягнуть „пурбуари“, навіть у турків є свій „бакшиш“ — а ми? Де амбіція нації?...

Подумали та взялися за хабарі. Може це словечко не таке ніжне як „пурбуар“ чи „трінкґельд“, але остаточно все одно: хабар це великий трінкґельд, а трінкґельд то маленький хабарець...

Значить — все в порядку.

*

Раз станув я під зеркалом. І кажу до добродія, що появився в зеркалі:

— Можеб Ви, добродію, трохи зукраїнізувалися?.. (Павза). — Я?!. (Павза). — А Ви, бо з мовою у Вас то не дуже... (Павза). — Ніби?.. (Павза). — Ніби, що ми бідні, але вона в нас багата. Тільки не у Вас, куме... (Павза. Пан Зеркалюк кивнув рукою:) — Мова?.. Вона в нас справді чудова... Слова, знаєте, такі легенькі, як метелики — і такі колірові... Лише біда з ними, як з метеликами: літає під носом, а захочеш піймати на язик — фуркне в мить, що й капелюхом не накриєш. А тоді клопіт...

*

Цікаве одно. Ми з польського словника вже багацько набрали на борг, а поляки щойно починають брати від нас і досі бодай одно слово поширили загально.

Знаєте, яке? — **Bezhołowie...**

Кут Кудак.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 9·02·25—9·02·75, канадійський доляр 8·92·00—8·93·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·50—1·26·00, румун. лей 0·00·00—0·00·00, французький франк 0·34·$^3/_4$—0·35·00, швайцарський франк 1·73·00—1·73·25, фунт штерлінгів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 0·00·00—0·00·00

Золото: 20 корон 36·70·00—37·00·00, 20 франків 34·80·00—35·10·00, 20 німецьких марок 00·00·00—00·00·00 10 російських рублів 46·80·00—47·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·35·50—0·36·00, 5 австрійських корон 1·90·00—2·00·00, австрійський фльорен 0·95·00—1·00·00, російський рубель 1·50·00—1·60·00, копійки за рубель 0·75·00—0·80·00.

—o—

НОВИНКИ

— **Дня 9. серпня 1931 р. в год. 10. рано** відбудеться посвячення „Народнього Дому“ Читальні Просвіти у Ворохті, на яке запрошується все свідоме українське громадянство. — **Виділ.** 137 2—2

— **Конфіската „Діла“.** Попереднє (173) число „Діла“ зайняла поліція з причини конфіскати за статтю про вписи до школи ім. Шашкевича у Львові. Є це 43 конфіската нашого часопису цього року.

— **1000 км. човном по галицьких ріках.** Чотирьох членів УСК „Беркут“ вирушило 16. липня ц. р. на водну мандрівку човном з Перемишл. Шлях веде: Сяном до гір, відтак за Ліськом перевозять човен кіньми до Турки, дальше Стриєм. Дністром пливуть в Лімницю під Сокіл і назад в Дністер, дальше Серетом до Тернополя. Звідси учасники вертають залізницею. Прогулька тріває майже 3 тижні і виносить понад 1000 км. водної дороги. Того самого дня вирушило пятьох членів Беркута на прогульку човном з Перемишля до Сянока. Дорога виносить 113 км.

— **Ограблення потягу.** В ночі на 27. липня ц. р. викинено з потягу коло Перзенківки під Львовом дві скрині і один великий пакунок з футряними шкірками, вартости 100 тисяч зол. Злодії спрятали швидко свою добичу, так що щойно після довших глядань поліція викрила винуватців. Є це два відомі злодії, брати Маріян і Владислав Бобеляки та їх спільник Давид Гольцман. Вкрадені шкірки найдено в мешканні одного фотоґрафа при вул. Личаківській.

— **Смертельна гра.** У Голоску Великому під Львовом бавилися хлопчиська в копаного мяча, а що було їх замало, запросили до помочі кількох незнайомих, що приглядалися збоку. Один з них почав грати з таким розмахом, що замісць в мяча копнув 16-літного Казимира Тапчана в голову. Хлопець упав без памяти на землю і перевезений до шпиталю, умер. Тимчасом невідомі грачі повтікали.

— **Бандитизм у краю.** Біля Калуша напали два невідомі людці на Стан. Ольшевського і зваливши його в рів, відобрали йому 30 зол. т аособисті документи.

— **Християнка гине на гробі жида.** Гарна 22-літна служниця Анастазія Чапій в Станиславові залюбилася в приватному уряднику Михайлі Урмані, жиді й обоє мали навіть побратися. Недавно Урман захорів і вмер. Коли після похорону на жидівському цвинтарі люди розійшлися Настуня зажила якоїсь сильної отруї й кинулася на свіжу могилу. Відвезена до шпиталю вона вмерла.

— **Львівські злодії при роботі.** Яків Перль зі Скалату повідомив львівську поліцію, що на двірці Підзамче хтось украв йому з кишені 7.300 зол. — У трамваєвому возі ч. 4 украдено судді найвищого суду з Варшави золотий годинник, вартости 300 зол.

— **Самогубство урядовців наслідком редукції.** Біля залізничої стації в Яслі кинувся під поїзд 24-літній бувший урядовець Ст. Адамчик. Він згинув на місці. Причина: недостача праці. Біля Шафляр у Новосандеччині кинувся під залізничий поїзд 41-літній Фел. Камінський. Колеса паровозу порозкидали частини його тіла на кількасот метрів. І тут причиною недостача праці.

— **Вибух у потязі.** На стації Землін-Новиград в Хорватії, коли заїздив заграничний потяг з Мінхену, настав у вагоні вибух, від якого згинули два пасажири. Тому, що подібні вибухи бувають у Югославії часто і все в потягах, що прибувають із заграниці, мін-ство шляхів розпорядило, щоби всі вагони, які приходять із заграниці, затримувати на границі, а на території Югославії, щоб курсували тільки вагони югославські.

— **Семе не кради.** У Марії Шкоди, властительки склепу при вул. Огородницькій, служила 19-літня Марія Мазур, родом з Новосілок, пов. Золочів. Спершу справувалася добре, але згодом почала свою хозяйку окрадати. Зловивши її на горячому вчинку, Шкода зобовязала служницю відслужити шкоду. Марія на це згодилася, але перед кількома днями написала до хозяйки лист, в якому її перепрошує, а сама пішла на стрих і повісилася.

— **Гріб Овідія в Констанці.** В околиці румунського портового міста Констанца відкопувано від довшого часу руїни римського міста Томі. Археольоґ Гіхель, що кермував працею, найшов мармуровий саркофаґ, а з написів на ньому видко, що в Томі находився гріб римського поета Овідія, який мешкав тут, вигнаний з Риму.

СПОРТ.

Дрогобич, 2-го серпня 1931 р.

Т. С. Т. „Підгіря“ — С. К. „Ґвязда“ 3:1 (2:1).

В неділю, 2-го ц. м. виступило Т. С. Т. „Підгіря“ в Дрогобичі на місцевій спортовій площі в складі ослабленому ізза відсутности К. Кіцули до змагань копаного мяча з доволі сильною жидівською дружиною „Ґвязда“ — („Штери“). Змагання закінчено з вислідом 3:1 (2:1) на користь „Підгіря“. Ворота для „Підгіря“ стрілили: Мисишин (2) і Сиротюк (1). Всі грачі „Підгіря“ без виїмку грали легко і певно, переводячи на очах поверх 400 глядачів гарні комбінації, за що збирали дуже часто гучні оплески. Суддя п. Хрущ безсторонній. Противник „Підгіря“, „Ґвязда“, а в першій мірі її симпатики старалися ріжними вигуками, безосновними протестами і т. п. стероризувати „Підгіря“, щоби українська дружина зійшла бодай раз у цьому сезоні побідженою з гришa, бо досі Т. С. Т. „Підгіря“ не програло ані одних змагань.

Коломия, 2-го серпня 1931 р.

Сокіл II. : Гасмонея II. 1 : 2. — Сокіл I. — Гасмонея I. 1 : 1.

Сокіл виступив в ослабленому стані, тому гра на низькому рівні. Найліпший на грищі Иойко і Зошук II. Змагання не закінчилися, бо „Гасмонея“ зійшла з грища 15 хвиль перед кінцем, бачучи що „Сокіл“ робить собі тренінґ на одні ворота. Судіював непевно за домомогою публики п. Муль. Видців около 100.

—o—

З театру.

Український театр львівської кооперативи „Український Театр“: „Мина Мазайло“, комедія в 4. діях Куліша.

Будучи проїздом у Косові, попав я на одну виставу найкращого під цей час на цього театру в Галичині, а саме театру Львівської Кооперативи „Український Театр“. Виставляли нову в нас комедію молодого радянського письменника Куліша. „Мина Мазайло“ — зветься ця чотироактова комедія. Її виставляв уже давніше харківський театр „Березіль“. На сцені нашого театру виреж исерував її п. Блавацький, що знає харківську її постановку з часу свого перебування в „Березілі“.

Постановка, яку я бачив, була взорована на березільській. Так мене інформували.

Комедія, про яку свого часу богато писали і до того не дуже то прихильно, в українській радянській пресі, пронизана тенденцією висміяти з одної сторони русотяпство (це чисто комуністична термінольоґія), а з другої сторони т. зв. просвітянське українство (це теж комун. термін), що нібито має в собі богато непереконаної, смішної романтики і ще більше українського, сліпого шовінізму. Позитивними типами в комедії є тільки комсомольці. Вони то репрезентують у ній і найкращих, найпозитивніших українців.

Автор бажав, очевидно, таким розложенням тіней і світла в українській радянській дійсности догодити комуністам, але цього не осягнув, бо з голосів радянської преси про комедію можемо вносити, що вона там не задоволила нікого, ні комуністів, для яких було в ній за мало тенденційного ленінопролетарського балясту, ні некомуністів, для яких було саме того самого за богато. Самозрозуміло, що комедія не могла зробити кращого враження і на галицьких глядачів, і то тим більше, що для деяких з них вона взагалі мало зрозуміла. З уваги на те, комедію треба вважати маловдатною, дарма, що деякі відокремлені сцени є в ній цілком добрі. Найкращим з драматичного боку є третій акт.

Натомісць гра артистів була на загал вдатна. Дуже добрим у ролі Мазайла був Блавацький, ролю Мазайлихи вдатно віддала Радванська. Знаменитими були пані Кривіцька (Ріта) і Ленська (Уля). Оригінальний тип створив Боровик (дядько Тарас), а вже незрівняною була пані Совачева (в ролі тьоті Моті). Переможно вивязався зі свого завдання у ролі Мокія п. Королик. Взагалі артистам цього театру належиться признання і подив за те, що вони дають нашій сцені в нинішніх важких часах, зокремаж у тих обставинах, в яких доводиться їм працювати.

В. М.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 4. VIII. 1931 р. масло експортове і десерове пріма —.— зол., літра молока 19—21 сот., літра сметани 1·00 зол., копа яєць 3·80—4·00 зол.

—o—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів Ринок 10.